

דן יָדִין עֲמוֹ - בַּהֲתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל כְּאַחַד, כִּיחֻדּוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּשִׁמְשׁוֹן, שֶׁהוּא יְחִידִי עֲשֵׂה דִין בְּעוֹלָם, וְדָן וְהִרְגַּם כְּאַחַד, וְלֹא הִצְטַרֵּךְ סִמּוֹךְ.

דן יָדִין עֲמוֹ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, דָּן, הֵינּוּ הַיְנוּ נָחֵשׁ, אֹרֵב עַל דְּרָכִים וּשְׁבִילִים. וְאִם תֹּאמַר עַל שִׁמְשׁוֹן לְבַדּוֹ הוּא, אַף כִּף כִּף גַּם לְמַעְלָה, זֶהוּ נֶפֶשׁ אַחֲרַת [נְחֹשׁ קָשׁוּן] מֵאַסָּף לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְאֹרֵב בְּדְרָכִים וּבְשְׁבִילִים. אַחַר כֵּן מִכָּאן יוֹצְאִים תְּלוּת וּמַחְנוֹת, אוֹתָם שְׂאוֹרְבִים לְאַנְשִׁים עַל חֲטָאִים, שְׂזוֹרְקִים אוֹתָם לְאַחֹר אַחֲרֵי כִתְפֵיהֶם. אָמַר רַבִּי חֲזִי, נְחֹשׁ הַקָּדְמוֹנִי לְמַעְלָה, עַד שֶׁלֹּא יִתְבַּסֵּם בֵּינָן שֶׁל שְׂמָחָה. נְחֹשׁ עַלֵי דֶרֶךְ. בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ דֶּרֶךְ לְמַעְלָה, כִּף גַּם יֵשׁ דֶּרֶךְ לְמַטָּה, וְהֵיטָם נִפְרָד לְכַמָּה דְרָכִים בְּכָל צֵד. וְיֵשׁ דֶּרֶךְ אַחַת שֶׁבָּאָה וּמַגְדִּילָה אֶת הַיָּם, וּמַגְדֵּל דְּגִים רְעִים לְמִינֵיהֶם. כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיאֻוּ מִיָּם לְמַטָּה, דְּגִים טוֹבִים, דְּגִים רְעִים, דְּגִי צְפָרְדַּע, כְּמוֹ זֶה דְּגִים רְעִים לְמִינֵיהֶם.

וּבְשִׁמְשׁוֹתֵימָטִים מְדַרְךָ הַיָּם, נִרְאִים רוֹכְבִים עַל סוּסֵיהֶם. וְאַלְמֵלֵא הַנְּחֹשׁ הַזֶּה, שֶׁהוּא כּוֹנֵס אֶת כָּל הַמַּחְנוֹת, אֹרֵב בְּסוּף הַדְּרָכִים וּמִפְּנֵי אוֹתָם לְאַחֹר, הֵיוּ מַחְרִיבִים אֶת הָעוֹלָם. מִצַּד שֶׁל אֱלֹהֵי יוֹצְאִים מְכַשְׁפִּים לְעוֹלָם. בֹּא רְאֵה, בְּכַלְעֵם כְּתוּב, (בַּמְדַּבֵּר כּוּד) וְלֹא הִלָּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נְחֹשִׁים, מִשׁוּם שֶׁהֵם עוֹמְדִים לְלַחֵשׁ בְּכַשְׁפֵי הָעוֹלָם.

רְאֵה מַה כְּתוּב? יְהִי דָן נְחֹשׁ עַלֵי דֶרֶךְ. מַה זֶה עַלֵי דֶרֶךְ? אֵלֵא נְחֹשׁ, מִי שִׁמְשַׁתְּדֵל אַחֲרָיו, מְכַחֵשׁ פְּמַלְיָה שֶׁל מַעְלָה, וּמֵיחֻדּוֹ? אוֹתָהּ

דָּן יָדִין עֲמוֹ בְּקִדְמִיתָא, וְלִבְתַּר שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל כְּאַחַד, כִּיחֻדּוֹ שֶׁל עוֹלָם (דף רמג ע"ב) כְּמָה דְהָוָה בְּשִׁמְשׁוֹן, דְּאִיהוּ יְחִידָאֵי עַבִּיד דִּינָא בְּעַלְמָא, וְדָאִין וְקָטִיל כְּכַחַדָּא, וְלֹא אִצְטְרִיךְ סִמּוֹךְ.

דָּן יָדִין עֲמוֹ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, דָּן, הֵינּוּ חוּזָא, כְּמִין עַל אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין. וְאִי תִימָא דְעַל שִׁמְשׁוֹן בְּלַחֲדוּי הוּא. אוּף הָכִי נִמְי לְעֵילָא, דָּא הוּא נֶפֶשׁ אַחֲרָא (כ"א נְחֹשׁ וּנְחֹשׂא) מֵאַסָּף לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְכְמִין לְאוֹרְחִין וּשְׁבִילִין. לְבַתַּר, חִילִין וּמִשִּׁירִין מִהֲכָא נְפָקִי, אֵינּוּן דְכְמָאן לְבַנֵי נִשְׂא, עַל חוּבִין, דְרָאמִין לְהוּ לְאַחֲרָא בְתַר כְּתִפְיֵיהוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִי, נְחֹשׁ הַקָּדְמוֹנִי לְעֵילָא, עַד דְּלֹא יִתְבַּסֵּם בְּחֲמָרָא דְחִידּוֹ.

נְחֹשׁ עַלֵי דֶרֶךְ. תָּא חֲזִי, כְּמָה דְאִית דֶּרֶךְ לְעֵילָא, הָכִי נִמְי אִית דֶּרֶךְ לְתַתָּא, וּמִתְפָּרְשָׁא יַמָּא, לְכַמָּה אוֹרְחִין בְּכָל סֵטֵר. וְאִית אוֹרְחָא חַד, דְּאִתִּי וְאַסְגִּי יַמָּא, וְרַבִּי נוֹנִין בִּישִׁין לְזַנְיָיהוּ, כְּמָה דְאַפִּיקוּ מִיַּין לְתַתָּא נוֹנִין טְבִין, (שְׁמוֹת ל) נוֹנִין בִּישִׁין, נוֹנִי עוֹרְדֵעֲנָא, כְּגוֹוָנָא דָּא, נוֹנִין בִּישִׁין לְזַנְיָיהוּ. וְכַד מִשְׁתַּמְטִי מֵאַרְחָא דִּימָא, אַתְחַזוֹן רְכַבִּין עַל סוּסֵיהוּ. וְאַלְמֵלֵא דְהָאֵי חוּזָא, דְאִיהוּ כְנִישׁ לְכָל מִשִּׁירִין, כְּמִין לְסוּף אֲרַחִין, וּבִדְר לֹון לְאַחֲרָא, הוּוּ מִטְשִׁטְשֵׁי עַלְמָא. מִסְטָרָא דְהַנִּי נְפָקִין חֲרָשִׁין לְעַלְמָא. תָּא חֲזִי, בְּכַלְעֵם כְּתִיב, (בַּמְדַּבֵּר כּוּד) וְלֹא הִלָּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נְחֹשִׁים, כְּגִין דְאֵינּוּן קְיִימִין לְלַחֲשָׁא בְחֲרָשֵׁי עַלְמָא. חֲמוּ מַה כְּתִיב, יְהִי דָן נְחֹשׁ עַלֵי דֶרֶךְ. מָאֵי עַלֵי דֶרֶךְ. אֵלֵא נְחֹשׁ, מָאֵן דְאַשְׁתַּדֵּל

אַבְתְּרִיָּה, אִכְחִישׁ פְּמַלְיָא דְלְעֵילָא, וּמֵאֵי אִיהוּ, הַהוּא דֶּרֶךְ עַלְאָה דְנִפְקַ

מְלַעֲיֵלָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם
 דְּרָךְ וְגו'. נַחֲשׁ, מָאן דְּאַשְׁתַּדַּל אֲבַתְרִיהּ,
 כְּאִילוּ אֲזִיל עַל הַהוּא דְרָךְ עֲלָאָה לְאַפְחָשָׁא
 לִיהּ, בְּגִין דְּמַהְהוּא דְרָךְ, אַתְּנֵנוּ עֲלֵמִין עֲלָאֵי.
 וְאִי תִימָא, דִּן, אֲמַאי אִיהוּ בְּדַרְגָּא דָּא, אֶלָּא
 כְּדַכְתִּיב, (בראשית א) וְאֵת לַהֲט הַחֲרִב
 הַמִּתְהַפֵּכֶת לְשִׁמּוֹר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים. הֲכִי
 נָמִי הַנּוֹשֵׁף עֲקֵבֵי סוּס וְגו', בְּגִין לְנִטְרָא לִיהּ
 לְכָל מְשִׁירֵיין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תִּקְוֹנָא
 דְּכוּרְסֵיָא אִיהוּ. תָּא חֲזִי, פְּרִסְיָא דְשְׁלֵמָה
 מְלָפָא, חַד חוּיָא מְרַפְרָף בְּקִטְוֵי שְׂרָבִיטָא
 לְעֵילָא מְאַרְיוּתָא.

בְּתוֹב, (שופטים יג) וַתַּחֲל רוח ה' לְפַעֲמוּ בְּמַחְנֶה
 דִּן וְגו'. תָּא חֲזִי, שְׁמִשׁוֹן נְזִיר עוֹלָם
 הָוָה, וּפְרִישׁ עֲלֵמָא אִיהוּ, וְאַתְגַּבַּר בֵּיהּ חֵילָא
 תְּקִיפָא, וְהוּא הָוָה חוּיָא בְּהַאי עֲלֵמָא, לְקַבַּל
 עֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבֵּים וּמְזֻלוֹת, דְּהָא
 אַחְסַנַת חוּלְקָא דְּבִרְכַתָּא דְּדִן אֲבוּהֵי יְרִית,
 דְּכַתִּיב, יְהִי דִן נַחֲשׁ עֲלֵי דְרָךְ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, נַחֲשׁ יְדִיעָא, שְׁפִיפּוֹן מָאִי
 נִיהוּ. אָמַר לִיהּ, רְזָא דְתִקְוֹנָא דְחַרְשִׁין,
 דְּנַחֲשׁ אִיהוּ שְׁפִיפּוֹן, הֲכִי נָמִי הַהוּא רָשַׁע
 דְּבַלְעָם, בְּכֹלָא הוּוּ יָדַע. תָּא חֲזִי פְתִיב, (במדבר
 כג) וַיִּלֶּךְ שָׁפִי, לְזִמְנִין בְּהַאי, וּלְזִמְנִין בְּהַאי.

וְאִי תִימָא דִּן, לָאו דְרַגְיָה בְּהַאי. הֲכִי הוּא
 וְדָאִי. אֶלָּא אַתְּמָנָא עַל דְּרַגָּא דָּא (לַחֲהוּא),
 לְמַהוּי סְטָרָא בְּתַרְיִיתָא, וּשְׁבַחָא אִיהוּ דִּילִיהּ,
 מְמַנָּן דְּמִלְפָּא בְּהַאי, וּמְמָנָא עַל הַאי, וַיִּקְרָא
 אִיהוּ לְכָל אֵינוֹן מְמַנִּין. וּפְרִסְיָא דְּמִלְפָּא,
 בְּכָל אֵינוֹן מְמַנָּן אַתְתִּקּוֹן, בְּכָל הַנִּי מְמַנָּן
 תַּחוּתֵיהוּ מִתְפָּרְשָׁן אֹרְחִין וְדַרְגִּין, הֵן לְטַב,
 הֵן לְבִישׁ, וְכִלְהוּ אַתְאַחַדְדִּין בְּהַנִּי תְּקוּנֵי
 דְּפְרִסְיָא. וּבְגִינֵי כֶּף דִּן לְסִטְרָא צְפוֹן, בְּנוֹקְבָא

דְּרָךְ עֲלִיוְנָה שְׁיוּצָאָת מְלַמְעָלָה,
 כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם
 דְּרָךְ וְגו'. נַחֲשׁ, מִי שְׁמִשְׁתַּדַּל
 אַחְרֵיו, כְּאִילוּ הוּלֵךְ עַל אוֹתָהּ
 דְּרָךְ עֲלִיוְנָה לְהַכְחִישׁוּ, מִשׁוּם
 שְׁמַאוֹתָהּ דְּרָךְ נוֹזְנִים הַעוֹלְמוֹת
 הַעֲלִיוֹנִים.

וְאִם תֵּאמַר, דִּן לְמָה הוּא בְּדַרְגָּה
 הַזֹּאת? אֶלָּא פְּתוּב (בראשית א) וְאֵת
 לַהֲט הַחֲרִב הַמִּתְהַפֵּכֶת לְשִׁמּוֹר
 אֶת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים. כֶּף גַּם הַנּוֹשֵׁף
 עֲקֵבֵי סוּס וְגו', כְּדִי לְשִׁמּוֹר אוֹתוֹ
 לְכָל הַמַּחְנוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
 תִּקְוֹן הַפְּסָא הוּא. בָּא רָאָה, פְּסָא
 שֶׁל שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, נַחֲשׁ אֶחָד
 מְנַעֲנַע בְּקִשְׂרֵי הַשְּׂרָבִיט
 שְׁלַמְעֵלָה מִהָאָרְיוֹת.

בְּתוֹב (שופטים א) וַתַּחֲל רוח ה'
 לְפַעֲמוּ בְּמַחְנֶה דִּן וְגו'. בָּא רָאָה,
 שְׁמִשׁוֹן הָיָה נְזִיר עוֹלָם, וּפְרוּשׁ
 מִן הַעוֹלָם הוּא, וְהַתְּגַבַּר בּוֹ פַחַח
 חֲזֵק, וְהוּא הָיָה נַחֲשׁ בְּעוֹלָם הָיָה
 כְּנֶגֶד עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
 פּוֹכְבֵּים וּמְזֻלוֹת, שְׁהֵרִי יְרִשַׁת
 חֵלֶק בְּרַכַּת דִּן אֲבֵי יִרְשׁ, שְׁכַתוּב
 יְהִי דִן נַחֲשׁ עֲלֵי דְרָךְ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, נַחֲשׁ יְדוּעַ,
 שְׁפִיפּוֹן מַהוּ? אָמַר לוֹ, סוּד
 הַתִּקְוֹן שֶׁל מְכַשְׁפִּים שְׁנַחֲשׁ הוּא
 שְׁפִיפּוֹן, כֶּף גַּם אוֹתוֹ בַּלְעָם
 הָרָשָׁע, בְּכָל הָיָה יוֹדַע. בָּא רָאָה,
 פְּתוּב (במדבר כג) וַיִּלֶּךְ שָׁפִי,
 לְפַעֲמִים בְּזָה וְלְפַעֲמִים בְּזָה.

וְאִם תֵּאמַר, דִּן אֵין דְּרַגְתוֹ בְּזָה -
 כֶּף זָה וְדָאִי, אֶלָּא הַתְּמַנָּה עַל
 דְּרַגְתָּהּ זוֹ [לְאוֹתוֹ] לְהִיוֹת צַד אַחְרוֹן,
 וְשִׁבַח הוּא שְׁלוֹ, מְמַנִּים שֶׁל
 הַמֶּלֶךְ בְּזָה, וּמְמַנָּה עַל זָה, וְכַבּוּד
 הוּא לְכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וְכַסָּא
 הַמֶּלֶךְ נִתְקַן בְּכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים,
 בְּכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים שְׁתַּחֲתִיבָהּ
 נְפִירוֹת דְּרָכִים וְדַרְגוֹת, הֵן לְטוֹב
 וְהֵן לְרַע, וְכֹלָם נְאַחְזִים בְּתַקּוּנֵי
 הַפְּסָא הַלְלוּ. וְלִכְּן דִּן לְצַד צְפוֹן,